

به معنای واقعی کلمه سرباز بودند. خودشان هم بارها در صحبت‌هایشان اشاره می‌کردند و می‌فرمودند: «من سرباز رهبری هستم». بعضی هم خرده می‌گرفتند، ولی این باور عمیق ایشان بود و آن را بر زبان می‌آوردند و افتخار می‌کردند، که البته جای افتخار نیز دارد

داریم، ولی روند، حکایت از افزایش آمار اشتغال دارد و در برخی از استان‌های کشور آمار بیکاری به ۵ درصد رسیده و حتی روند معکوس شده، طوری که برخی از استان‌های مادر حال حاضر کار دارند، ولی کارگر ندارند. از همه مهم‌تر امید و اعتماد مردم را احیا کردند. مردم احساس کردند که یک مدیر صادقانه با آنها حرف می‌زند. خودشان هم بارها می‌فرمودند که: «شما به مردم یک وعده‌ای داده‌اید و باید تلاش کنید آن را محقق کنید، ولی اگر نمی‌توانید به آن وعده‌ای که داده‌اید عمل کنید، صادقانه برای مردم توضیح بدهید.»

آنچه به نظر تان حرف پایانی است؟

حرف پایانی ضرورت تداوم راه و مسیر پایه‌ریزی شده و ریل‌گذاری شده توسط شهید ریسی است، آنچه در این روزها مردم می‌خواهند و بیان می‌کنند. مردم تداوم راه خدمت را می‌خواهند. دوست دارند بعد از شهید ریسی، مدیرانی از جنس او داشته باشند، نه مدیران بدلی و پاکسانی که در تخریب و آزار او کم نگذاشتند. باید دقت شود، امکان آزمون و خطا نداریم. نباید گذشته‌های تلخ و اندوهبار در نظام مدیریتی کشور تکرار شود. نباید گذاشت آزاردهندگان شهید ریسی در دوران حیات به عنوان نسخه بدلی او خود را جا بزنند. انتخاب در این دوره از دقت و حساسیت بیشتری برخوردار است. باید راه شهید تثبیت شود.

می‌کنیم، ده هزار شرکت داریم، یعنی در ظرف همین دو سال و خرده‌ای تعداد این شرکت‌ها دو برابر و از همه مهم‌تر رشد صادرات دانش‌بنیانی ما سه برابر شد. توجه به مسئله دانش‌بنیان‌ها مطالبه‌ای بود که مقام معظم رهبری به کرات از دولت‌ها داشتند. رئیس جمهور شهید ما در حوزه تحول مسیرهای فوق‌العاده‌ای را ایجاد کرد. نگاه فناورانه ایشان باعث توسعه فناوری در کشور شد. حتی در سفرهای خارجی زمینه را برای صادرات این بخش ایجاد می‌کردند. «تحول در زمینه گفتمان اداره دولت» نیز یکی از شاخص‌های مدیریتی شهید ریسی بود که دولت را از یک دولت منفعل و خسته تبدیل به دولتی پویا و دوندگاری کرد. این تحول در رشد صنایع هم اتفاق افتاد. به عنوان نمونه در حوزه صنعت فضایی با حمایت‌های ویژه‌ای که از این بخش کردند، تحول بزرگی ایجاد نمودند. ما در سال ۱۴۰۲ به اندازه کل دوازده سال قبل از آن پرتاب ماهواره‌ای موفق داشتیم. در حوزه رویکرد سیاست خارجی نیز تحول رخ داد. از وابسته شدن کشور به احم و لبخند دیگران به استفاده از همه ظرفیت‌ها از آفریقا و آمریکا جنوبی گرفته تا کشورهای آسیای جنوب شرقی رسیدیم. منطق آقای ریسی این بود که پنج کشور غربی، کل دنیا نیستند. کل دنیا شامل کشورهای دیگری هم می‌شود که بسیاری شان اتفاقاً تمایل دارند با ما ارتباط داشته باشند و ما فقط باید زمینه‌اش را فراهم کنیم.

از دیگر ویژگی‌های شهید آیت‌الله ریسی که کمتر مردم با آن آشنا هستند و برای انتخاب رئیس جمهور چهاردهم باید به آن توجه شود چیست؟

شهید آیت‌الله ریسی بسیار مشورت‌پذیر بودند و گوش شنوا داشتند البته نه‌ایتاً خودشان به تصمیم می‌رسیدند. چند وقت پیش جمعی از اقتصاددان‌ها انتقاداتی به مسائل اقتصادی داشتند که عموماً جزو جریان‌های منتقد هم تلقی می‌شدند، ولی ایشان به آقای دکتر خاندوزی وزیر اقتصاد دستور دادند که حتماً همه این آقایان را جمع کنید، من خودم می‌خواهم با اینها جلسه بگذارم. ایشان از همه پیشنهادها و انتقاداتی که مطرح می‌شد و قابلیت اجرایی داشت، استقبال می‌کردند.

گزینه دیگر در ذهن تان نیست؟

ویژگی دیگر مدیریتی ایشان احیای بود. احیای تولید و احیای اشتغال و اعتماد بودند. قریب به ۹ هزار کارخانه، کارگاه و کسب و کارهایی که راکد شده بود را احیا کردند. به خاطر همین هم بود که آمار بیکاری ۱.۵ واحد کاهش و آمار اشتغالمان بهبود پیدا کرد. حوزه اشتغال را نیز احیا کردند. البته ما در بخش اشتغال فارغ‌التحصیلانمان هنوز مشکل

بود کاری انجام می‌شد، حتماً پیگیری می‌کردند و چون همه می‌دانستند که موضوع توسط ایشان مورد پیگیری قرار می‌گیرند، این یک فشار مضاعفی را ایجاد می‌کرد که همکاران به تعهدی که داده‌اند عمل کنند.

عموماً هم شیوه مدیریتی‌شان به این شکل بود که برای پیگیری امور تاریخ تعیین می‌کردند. مثلاً می‌گفتند فلان موضوع را ظرف ده روز انجام و گزارش بدهید. برخی انتقاد می‌کردند که چرا تاریخ تعیین می‌کنید؟ ولی ایشان به این شیوه اصرار داشتند تا کار به نتیجه برسد. البته برخی موارد هم بود که به دلیل موانعی که ایجاد می‌شد، به نتیجه نمی‌رسید، ولی غالباً این شیوه به حل مسئله منجر می‌شد. آقای ریسی در این پیگیری‌ها یک اصطلاحی داشتند و می‌گفتند: «آقا! این کارها ساعت می‌زند. کار مردم نباید معطل بماند.» منظورشان این بود که زمان با سرعت می‌گذرد و شما باید متوجه گذشت زمان باشید. گاهی هم که کارها آن طور که ایشان انتظار داشت پیش نمی‌رفت، به مزاح به دوستان می‌گفتند: «خدا ان شاءالله یک مقدار از آن صبری که شما دارید به من هم بدهد.» همیشه می‌فرمودند: «۵۰ درصد کار پیگیری است. شما اگر بهترین برنامه‌ها را هم داشته باشید ولی پیگیری نکنید، کار به نتیجه نمی‌رسد.» لذا پیگیری جزو اولویت‌های ایشان بود. منظور از پیگیری هم این نیست که مثلاً بنده را در جلسه‌ای ببینند و پرس و جو کنند، بلکه تماس می‌گرفتند، آن هم تماس‌های ساعت ۱۲ شب، ۵ صبح. حتی شده بود که گاهی ساعت ۳ صبح تماس بگیرند و پیگیر امور باشند.

لطفاً یکی از شاخص‌ترین ویژگی‌های آیت‌الله ریسی که در دولت ایشان ظهور و بروز پیدا کرد را بگویید؟

شهید آیت‌الله ریسی یک مدیر کاملاً تحول‌گرا بودند. دولت ایشان اولین دولتی بود که یک سند تحول ارائه کرد و از همان ابتدا دیدگاه‌شان دیدگاه تحول‌محور بود. به عنوان مثال تحول در بحث سیاست همسایگی ایران که واقعاً یک تحول بزرگ بود. شهید ریسی در شرایطی دولت را تحویل گرفتند که ما با برخی از همسایگانمان مناسبات چندانی تنظیم شده‌ای نداشتیم. از طرفی درگیر کرونا بودیم و روزانه ۷۰۰ نفر تلفات داشتیم، ولی ایشان با یک سیاست خارجی مناسب و در ظرف مدت کوتاهی توانستند از همین موضوع فرصتی برای حل مشکلات ایجاد کنند و دولت موفق شد در همان سال اول دولت سیزدهم کرونا را مهار کند و بعد هم آمار فوتی‌های کرونا با واکنس زدن‌های روزانه تا یک میلیون که کار بسیار سنگینی بود، به صفر رسید. در حوزه دانش‌بنیان‌ها هم تحول بزرگی ایجاد شد. زمانی که آیت‌الله ریسی دولت را تحویل گرفتند، پنج هزار شرکت دانش‌بنیان داشتیم و امروز که با هم صحبت